

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра соціології та філософії

РОБОЧА ПРОГРАМА З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ СОЦІАЛЬНА АНТРОПОЛОГІЯ

Затверджено на засіданні кафедри соціології та філософії

завідувач кафедри



Л.В. Афанасьєва

протокол № 2 від 02.09.2024 р.

Назва освітнього компонента <i>Обов'язковий/вибірковий</i>	Соціальна антропологія <i>Обов'язковий</i>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Назва спеціальності	054 Соціологія
Назва освітньої програми	ОП Соціологія
Рік викладання Семестр	2024-2025 1 семестр
Викладач	Афанасьєва Л.В., доцент, канд.. філос.. наук, завідувач кафедри соціології та філософії
Посилання на профайл викладача	https://fsusgum.mdpu.org.ua/?page_id=30281 https://scholar.google.com.ua/citations?user=6nQVO6YAAAAJ&hl=ua https://orcid.org/0000-0002-9386-6529 Facebook: https://www.facebook.com/lyudmilasocio/
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок) з викладачем	+380501988760 lyudmila.csr@gmail.com Онлайн-консультації у робочий час: через систему центру освітніх дистанційних технологій, Whats App , e-mail
Сторінка освітнього компонента на сайті ЦОДТ	https://dfn.mdpu.org.ua/mod/bigbluebuttonbn/view.php?id=219612

АНОТАЦІЯ

«Соціальна антропологія» – це освітній компонент, наочним полем якого є різноманітність життєвого досвіду людей в різних соціальних групах, суспільствах і культурах. Курс є важливою складовою сукупності знань та вмінь, що формують фаховий профіль

соціолога й спрямований на формування сучасного наукового розуміння «світу людини» у широкому розумінні сенсі поняття. Під час опанування змісту цього освітнього компонента здобувачі вищої освіти отримують системні знання про місця людини у її повсякденних соціально- політичних і культурних практиках, що сприятиме формуванню критичного мислення, аналітичних навичок і розуміння складних соціокультурних процесів, що робить його важливим для майбутніх соціологів, які прагнуть глибше зрозуміти взаємозв'язок між культурою, суспільством і індивідом.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою курсу "Соціальна антропологія" є послідовне й всебічне вивчення соціально-антропологічних знань стосовно особливостей та багатоманітності біологічних, соціальних та культурних властивостей людини для формування у здобувачів поглибленого розуміння соціальних процесів та культурної різноманітності у різних суспільствах й використання отриманих знань в майбутній професійній діяльності соціолога.

Завдання:

Теоретичні:

- ознайомити студентів з основними теоріями, концепціями та методами соціальної антропології; ознайомити зі змістом основних категорій соціальної антропології та їхнім взаємозв'язком;
- сформувати навички систематизації знань про особливості розвитку антропологічної теорії, взаємозв'язок між різними теоріями;
- надати уміння критичного аналізу соціокультурних явищ та процесів.

Практичні:

- надати здобувачам навички глибокого розуміння та аналізу соціальних явищ у контексті культурної різноманітності та соціальних змін;
- розвинути вміння аналізувати роль соціальної антропології у вирішенні сучасних соціальних проблем;
- розвинути здатність застосовувати антропологічні підходи в соціологічних дослідженнях;
- поглибити розуміння культурної різноманітності та соціальних процесів у різних контекстах;
- розвинути глибоке розуміння соціальних явищ через антропологічну перспективу та застосувати отримані знання у своїй майбутній професійній діяльності.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧАМИ

Загальні компетентності

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності)

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.

СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.

СК09. Здатність аналізувати суспільні рухи, організації, використовуючи теоретичний потенціал парадигм колективної поведінки, мобілізації ресурсів, ідентичності.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.

РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.

РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціально-культурних, економічних, політичних явищ у контексті професійних задач.

РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

SOFT-SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

Комунікація
Критичне мислення
Узгоджена робота
Вирішення проблем
Тайм-менеджмент
Ухвалення рішень
Організаційний
Врегулювання конфліктів

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

Якісна освіта
Навчання впродовж усього життя для всіх
Гендерної рівності
Скорочення нерівності

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекція	Семінарське заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин денна форма	30	28	62	120 /4 кр.

Підсумковий контроль – екзамен.

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Під час занять вітається активне включення здобувачів в обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань, створюється творчий простір для формування практичних умінь і навичок роботи в різних галузях психологічної практики, дотримується студентоцентризований підхід до здобувачів. При оцінюванні враховується пізнавальна активність, креативність здобувачів, глибина засвоєного матеріалу.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу слід дотримуватись академічної доброчесності. Роботи повинні бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj>

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем	Кількість годин денна форма				Рекомендована література
	л	см	Ср	всього	
Тема 1: Статус соціальної антропології.	2	2	6	10	2, 4, 5, 7, 8
Тема 2 Поняття антропо- і соціогенез.	4	4	6	14	2, 3, 5, 9, 13, 15
Тема 3. Соціум як творення людини.	2	2	8	12	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8
Тема 4. Людська діяльність як проблема соціальної антропології.	4	2	6	12	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8
Тема 5. Антропологія тілесного та ментального.	4	4	6	14	2, 3, 4, 5, 9, 13, 15
Тема 6. Поняття індивідуалізації й соціалізації.	2	2	6	10	2, 3, 4, 5, 7, 12, 17
Тема 7. Сенс життя та шляхи його пошуку.	4	4	6	14	2, 3, 4, 7, 12, 17
Тема 8. Свобода як характеристика родової природи людини.	2	2	6	10	2, 3, 4, 5, 16
Тема 9. Об'єктивація продуктів духовного життя людини.	2	2	6	10	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8
Тема 10. Методологія досліджень в соціальній антропології: соціологічний аспект	4	4	6	14	2, 3, 4, 5, 7, 8, 14

Разом	30	28	62	120	
-------	----	----	----	-----	--

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Частина 1 : Соціальна антропологія: зміст, структура, основна проблематика.

Тема 1. Статус соціальної антропології.

Варіативність підходів до вивчення людини в науці ХХ ст. Специфіка соціальної антропології, дискусії про її предмет і місце в сучасному людинознавстві. Складна системна цілісність сучасного антропологічного знання, виникнення соціальної антропології як результат його диференціації. Об'єктивація продуктів духовного світу людини як основна проблема соціальної антропології. Соціальна антропологія, як навчальна дисципліна. Визначення об'єкту, предмету та основних завдань соціальної антропології. Основні поняття. Людина-соціальна як основний об'єкт дослідження. Форми соціальної взаємодії людини. Методи соціально-антропологічного дослідження, співвідношення раціоналізму та емпіризму. Особливості та місце спостереження, опису, порівняння, класифікації й експерименту в соціально-антропологічному пізнанні.

Тема 2. Поняття антропо і соціогенез.

Природне та соціальне в людині. Антропогенез. Визначення та основи антропогенезу. Поняття антропогенезу як процесу еволюції людини. Основні теорії антропогенезу. Етапи антропогенезу. Фізичний розвиток людини: Еволюція від приматів до Homo sapiens. Ключові археологічні знахідки і палеонтологічні дані. Психічний розвиток: Розвиток когнітивних здібностей. Виникнення мови, свідомості та культури. Соціальний розвиток: Рання соціальна організація, групова життя. Формування перших соціальних структур і інститутів. Ключові теоретичні концепції. Теорія еволюції Чарльза Дарвіна. Теорія культурного еволюціонізму (Льюїс Генрі Морган, Едвард Тайлор). Теорії біо-культурного підходу (Маргарет Мід, Франц Боас). Соціогенез. Визначення та основи соціогенезу. Поняття соціогенезу як процесу формування і розвитку соціальних структур і інститутів. Зв'язок між соціогенезом і антропогенезом. Етапи соціогенезу. Ранні соціальні структури: Формування первісних суспільств. Створення перших соціальних норм і ролей. Складні соціальні організації: Виникнення держави, правових систем і організованих релігій. Розвиток економічних і політичних систем. Модернізація і глобалізація. Ключові теоретичні концепції. Теорії соціальної еволюції (Огюст Конт, Герберт Спенсер). Теорії соціальних змін (Карл Маркс, Макс Вебер). Теорії функціоналізму і символічного інтеракціонізму. Взаємозв'язок антропогенезу та соціогенезу Взаємодія біологічних і соціальних процесів.

Тема 3. Соціум як творення людини.

Поняття соціуму – суспільства людей. Суспільні відносини. Людина як творець суспільства. Діалектика абстрактно-всезагальної людини та суспільства. Суспільство як опредмечена свідомість людини. Суспільство як втілення людських взаємовідносин. Суспільство як втілення людських взаємовідносин. Діалектика об'єктивації й суб'єктивації людини в суспільстві. Проблема самоідентифікації та людської ідентичності. Історичні корені ідентичності. Діалектика конкретноодиничної людини та суспільства. Взаємозв'язок програм життєдіяльності суспільства й самопрограмування людини. Духовність людини як форма інтеріоризації, засвоєння соціального досвід.

Тема 4. Людська діяльність як проблема соціальної антропології.

Діяльність та екзистенціали людського буття. Визначення діяльності як основної форми людської активності. Введення в поняття екзистенціалів: основні умови та характеристики людського буття (буття-у-світі, страх, свобода, самотність, смерть). Діяльність як основа людського існування. Поняття діяльності в філософії, соціології та психології. Види діяльності: трудова, творча, духовна, соціальна. Роль діяльності у формуванні особистості, суспільства та культури. Екзистенціали людського буття. Структура людської діяльності та сутнісні

сили людини. Визначення людської діяльності та її значення для розвитку особистості та суспільства. Основні підходи до вивчення людської діяльності в філософії, психології та соціології. Взаємозв'язок між структурою діяльності та сутнісними силами людини. Соціальна діяльність і поведінка особистості. Визначення соціальної діяльності та її значення в контексті соціальних наук. Визначення поведінки особистості як форми реалізації соціальної діяльності. Структура і види соціальної діяльності. Типи соціальної поведінки. Соціальні інститути та їх вплив на діяльність і поведінку особистості.

Частина 2 : Соціальні й індивідуальні виміри людини.

Тема 5. Антропологія тілесного та ментального.

Сфери буття людини. Визначення поняття "сфери буття людини". Значення різних сфер для розуміння людського існування. Біологічна, психологічна, соціальна, культурна, екзистенціальна, політична та економічна сфери буття. Визначення антропології тілесного та ментального. Її місце в загальній антропології та соціальних науках. Тілесність як складний біопсихічний феномен. Визначення тілесності та її значення в антропології та психології. Визнання тілесності як біопсихічного феномена. Біологічний, психологічний аспекти тілесності. Соціальний та культурний вимір тілесності. Етнокультурні особливості тілесності визначаються традиціями, релігійними уявленнями та нормами поведінки, що формують ставлення до фізичного тіла в різних суспільствах. Філософські та екзистенційні виміри тілесності. Взаємозв'язок між тілесним і ментальним. Впливають фізичних аспектів на психічні процеси. Вплив ментальних станів на фізичні характеристики та здоров'я. Етнічна ідентичність також впливає на сприйняття тілесності, зокрема через традиційні тілесні практики, такі як ритуали ініціації, канони краси, харчові звички та лікувальні методи, що мають значний вплив на соціальну поведінку та ментальність індивідів. Культурні та соціальні фактори в формуванні тілесності та ментальності. Роль культурних, соціальних, та історичних факторів у формуванні сприйняття тіла і свідомості. Тілесні практики та їх зв'язок із соціальною поведінкою.

Тема 6. Поняття індивідуалізації й соціалізації.

Взаємозв'язок індивідуалізації та соціалізації в процесі розвитку людини. Індивідуалізація та рефлексія. Феномен соціального. Соціалізація. Соціальне й індивідуальне. Індивідуальність та егоцентризм: етичний вимір проблеми. Індивідуалізація досвіду в контексті історичності. Темпоральність та історичність людського існування. Фактичність і проєктивність у переживанні історичного. Етапи соціалізації людини. Первинна соціалізація: вплив сім'ї, найближчого оточення в дитинстві. Вторинна соціалізація: вплив навчальних закладів, професійного середовища, соціальних інститутів. Ресоціалізація: адаптація до нових соціальних умов (переїзд, зміна професії, кризові ситуації). Роль соціальних інститутів у поєднанні індивідуалізації та соціалізації. Вплив родини, школи, медіа, релігійних організацій на розвиток особистості. Соціальні інститути як майданчики для розвитку унікальних здібностей в соціальному контексті. Моделі підтримки гармонійного розвитку індивідуальності у соціальному середовищі.

Тема 7. Сенс життя та шляхи його пошуку.

Проблеми сенсу життя. Сенс життя як інтегроване відображення свободи людини. Способи осмислення людського буття. Сенс життя людини як проблема опанування нею конкретної життєвої ситуації. Індивідуальність та соціальність сенсу життя. Етнічна належність і культурні традиції відіграють важливу роль у формуванні сенсу життя. Характеристика соціальних умов буття як детермінант пошуку й віднайдення життєвого сенсу. Об'єктивні та суб'єктивні "перешкоди" набуття сенсу життя. Вплив етнічних традицій на сенс життя. Статевікові особливості смисложиттєвого пошуку. Пошук сенсу життя та фізіологічна смерть людини. Ціннісний вимір буття людини: роль цінностей у житті людини. Значення цінностей для соціального осмислення основних аспектів людського існування. Взаємозв'язок між цінностями та ключовими екзистенційними питаннями: щастя, сенс життя, смерть, безсмертя. Взаємозв'язок між цінностями щастя, сенсу

життя, смерті та безсмертя.

Тема 8. Свобода як характеристика родової природи людини.

Поняття і структура свободи. Визначення свободи в соціальній антропології. Свобода в соціальному контексті: індивідуальна та колективна свобода. Структура свободи особи. Співвідношення між негативною і позитивною свободою: конфлікти та можливості поєднання. Взаємозалежність різних форм свободи (особистої, політичної, соціальної, економічної). Свобода і відповідальність.

Історична необхідність і свобода особи. Свобода і необхідність. Свобода і волонтаризм. Проблема вільного вибору. Фаталізм і волонтаризм. Сучасні виклики для свободи: авторитаризм, тероризм, глобалізація. Роль свободи в сучасному суспільстві та майбутні перспективи її розвитку. Свобода в контексті пандемії та широкомасштабної війни.

Тема 9. Об'єктивація продуктів духовного життя людини.

Значення вивчення об'єктивації духовних продуктів у сучасному світі. Активність соціально-антропологічного суб'єкта, її основні форми – об'єктивація та спілкування. Відчуження як історично змінюваний феномен об'єктивації. Духовність: генеза та сучасне розуміння. Етимологія та історичний розвиток терміну "духовність". Духовність у релігійних традиціях: християнство, іслам, буддизм, індуїзм та інші. Еволюція розуміння духовності в різних культурних та філософських традиціях. Філософські підходи до розуміння духовності. Функції та прояви духовності у сучасному суспільстві. Проблеми та виклики сучасної духовності. Людина як суб'єкт історичного процесу. Філософські та історіографічні підходи до ролі людини в історії. Індивідуальна роль людини в історичному процесі. Сучасні виклики для суб'єкта історичного процесу. Творчий потенціал особистості. Фактори, що впливають на розвиток творчого потенціалу. Розвиток творчого потенціалу на різних етапах життя. Перешкоди на шляху розвитку творчого потенціалу. Творчий потенціал у соціальному контексті.

Тема 10. Методологія досліджень в соціальній антропології: соціологічний аспект.

Соціальна антропологія та соціологія: міждисциплінарний підхід. Спільні цілі та відмінності між соціальною антропологією та соціологією. Переваги міждисциплінарного підходу. Виклики міждисциплінарного підходу. Значення соціологічних методів для соціальної антропології. Основні соціологічні методи, які застосовуються в соціальній антропології. Інтеграція соціологічних методів у етнографічне дослідження. Основні соціологічні методи, які застосовуються в соціальній антропології. Обґрунтування застосування соціологічних методів у соціальній антропології. Спільні цілі та задачі обох дисциплін: розуміння соціальної структури, культурних норм та цінностей. Переваги використання соціологічних методів для глибокого аналізу культурних та соціальних явищ. Особливості адаптації соціологічних методів до специфіки антропологічних досліджень. Етичні аспекти застосування соціологічних методів у соціальній антропології. Переваги та виклики використання соціологічних методів у соціальній антропології. Переваги використання соціологічних методів у соціальній антропології: Мультидисциплінарність і комплексність досліджень, Об'єктивність і надійність даних, Гнучкість та адаптивність, Поліпшення інтерпретації та верифікації даних. Виклики використання соціологічних методів у соціальній антропології. Триангуляція методів як вирішення викликів. Майбутні тенденції та перспективи.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Частина 1. Теми 1-4. Виконання творчого завдання (презентація). Створити презентацію на одну з тем (за власним вибором) першої частини ОК «Соціальна антропологія: зміст, структура, основна проблематика» (Тема 1: Статус соціальної антропології. Тема 2 Поняття антропо- і соціогенез. Тема 3. Соціум як творення людини. Тема 4. Людська діяльність як проблема соціальної антропології). Презентація повинна включати визначення теми, обґрунтування її актуальності, розкритті суті питання, візуальні
---	---

	матеріали, чіткі висновки, що підсумовують основні ідеї теми, власні висновки та аналіз (10 б.).
2	Частина 2. Теми 5-9. Виконання творчого завдання (реферат/есе). (завданн на вибір студента) 1. Оберіть два різні суспільства або культурні контексти (на власний вибір) та порівняйте, як в них організована й інтерпретується одна й та сама діяльність (наприклад, ритуали, похоронні обряди, праця, сімейні відносини або виховання дітей тощо) Проаналізуйте такі аспекти: як культурні цінності та норми впливають на її виконання; які значення або символи асоціюються з цією діяльністю в кожній культурі (10 б.). 2. Оберіть два різні суспільства (завласним бажанням) та порівняйте, як у них організована й інтерпретується діяльність, пов'язана з вихованням дітей. Проаналізуйте: як культурні цінності та норми впливають на методи виховання (наприклад, роль батьків, система покарань, ставлення до самостійності); які значення або символи асоціюються з вихованням у кожній культурі (наприклад, передача традицій, формування особистості, підготовка до соціальних ролей). Як процеси індивідуалізації та соціалізації проявляються в кожному суспільстві? (10 б.) 3. Оберіть два різні культурні контексти (наприклад, сучасне західне суспільство та традиційне суспільство корінних народів) та порівняйте, як у них організована й інтерпретується діяльність, пов'язана з пошуком сенсу життя. Проаналізуйте: як культурні цінності та норми впливають на шляхи пошуку сенсу (наприклад, релігійні практики, філософські вчення, творча діяльність); які значення або символи асоціюються з сенсом життя в кожному контексті (наприклад, духовне просвітлення, соціальний успіх, родинні цінності). Як поняття свободи проявляється в кожному контексті при пошуку сенсу життя? (10 б.) 4. Оберіть два етноси або мультикультурні суспільства та порівняйте, як вони взаємодіють у полікультурному регіоні. Проаналізуйте механізми збереження етнічної ідентичності та інтеграції в ширший соціальний контекст. Як політичні, соціальні та економічні фактори впливають на міжетнічні відносини? Які виклики та можливості виникають у зв'язку з проживанням етнічних спільнот у межах одного регіону? (10 б.) 5. Проаналізуйте соціальні проблеми внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та мешканців тимчасово окупованих територій (ТОТ) у контексті соціокультурної адаптації та ідентичності. Як війна та вимушене переселення вплинули на соціальну інтеграцію ВПО? Які культурні виклики та трансформації переживають ці групи? Як політичний контекст формує ставлення суспільства до ВПО та мешканців ТОТ? (10 б.)
3	Частина 2. Тема 10. Виконання практико-орієнтованого завдання (реферат/презентація). На основі готового соціологічного дослідження, яке використовує методи соціології для дослідження соціально-культурних та етнічних аспектів (наприклад, дослідження культурних практик, соціальних інститутів, релігійних ритуалів, етнічної ідентичності, міжетнічних відносин, вивчення гендерних стереотипів і ролей у суспільстві, дослідження міграційних процесів та культурної адаптації) визначити, які соціологічні методи були використані в дослідженні (наприклад, опитування, інтерв'ю, спостереження тощо). Оцінити, як ці методи допомогли дослідникам зрозуміти соціоантропологічні аспекти, які вони досліджували. Проаналізувати ефективність використаних методів для дослідження соціоантропологічних та етносоціологічних аспектів, визначити їхні переваги та обмеження. (10 б.)

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Об'єкт і предмет соціальної антропології.
2. Сучасна проблематика наукової дисципліни «Соціальна антропологія»: нові уявлення світу людини.
3. Теоретико-методологічні засади аналізу антропогенезу у сучасній науці.
4. Концепції антропосоціогенезу і сутності людини.
5. Антропосоціогенез, соціокультурогенез, етногенез: сутність понять.
6. В чому полягають собливості спостереження і аналізу соціально-антропологічної реальності.
7. В чому полягає суть теорії еволюціонізму в сучасній соціальній антропології?
9. Школа Е.Дюркгейма, вчення М.Мослоу у дослідженні антропосоціальної реальності.
- 10.Фрейдизм в сучасних дослідженнях людини. Табуація і тотемізм.
- 11.Функціональний напрямок у дослідженні повсякденних соціальних і культурних практик. Б.Маліновський.
- 12.Основні принципи функціоналізму. Теорія потреб, дуальна організація та міфологія.
- 13.Концепція і польові дослідження К. Леві-Стросса.
- 14.Школа Ф.Боаса. Дослідження А.Кребера, Р.Бенедикт, М.Мід.
- 15.Теорія Л.Уайта і нова версія еволюціонізму.
- 16.Символічна антропологія К.Гірца.
- 17.Етнометодологія Г.Гарфінкеля, її сучасні можливості.
18. Як використання символів впливає на соціальну ідентичність у різних культурах згідно теорії Дж.Міда?
- 19.Сучасні концепції антропосоціокультурогенезу. Соціальна і культурна реальність етнічного життя.
- 20.Соціальна і культурна реальність етносу і суспільства.
- 21.Основні характеристики, феномени і процеси повсякденності.
- 22.Соціальна динаміка. Соціальна диференціація та інтеграція.
- 23.Соціалізація: основні етапи процесу, його значення.
- 24.Інкультурація: основні етапи процесу, його значення.
- 25.Функції локального культурного середовища у процесі становлення особистості.
- 26.Множинність соціальних ролей як фактор соціалізації і інкультурації.
- 27.Ігрова поведінка людини на різних етапах антропо-соціогенезу.
- 28.Повсякденні поведінкові конфлікти і суперечки як елемент антропної соціальності.
- 29.Статеві ролі в соціальній поведінці і культурі різних народів.
- 30.Структура локальної (етнічної) культури: поняття «ядра» культури і її «захисного поясу».
- 31.Поняття субкультури: типи і функції субкультур.
- 32.Методи спостереження і дослідження в соціальній антропології.
- 33.Метод інтерв'ю в соціальній антропології.
- 34.Аналіз текстів в соціальній антропології.

35. Характеристика візуального антропологічного дослідження.
36. Функції дослідження у фокус-групі у соціології повсякденності
37. Що таке соціальна антропологія і яка її основна мета?
38. Розкрийте поняття соціальної антропології.
39. Обґрунтуйте, чому вона важлива для розуміння соціальних процесів.
40. Які основні методи використовуються в соціальній антропології?
41. Опишіть якісні та кількісні методи.
42. Поясніть, як ці методи допомагають у дослідженні соціальних явищ.
43. Яка роль культури в соціальному житті згідно з соціальною антропологією?
44. Розгляньте поняття культури в контексті соціальної антропології.
45. Як культура впливає на поведінку та соціальні структури.
46. Що таке етнографічне дослідження і які його ключові етапи?
47. Розгляньте важливість польового дослідження і його основні методи.
48. Як соціальна антропологія пояснює соціальну ідентичність і різноманіття?
49. Визначте поняття соціальної ідентичності.
50. Поясніть, як соціальна антропологія досліджує соціальні групи та їхню ідентичність.
51. Які теоретичні підходи існують у соціальній антропології?
52. Визначте поняття антропосоціогенезу і його значення для соціальної науки.
53. Які теорії антропо-соціогенезу ви знаєте? Охарактеризуйте їхні основні положення.
54. Як взаємодіють біологічні і соціальні фактори в процесі антропо-соціогенезу?
55. Поясніть, як культурні чинники впливають на процес соціалізації особистості.
56. Яка роль соціальних взаємодій у процесі антропо-соціогенезу?
57. Розкрийте значення соціальної ідентичності в контексті соціальної антропології.
58. Які основні проблеми і виклики можуть виникнути в процесі антропо-соціогенезу в умовах сучасного суспільства?
59. Як глобалізація і міграція впливають на процес антропо-соціогенезу?
60. Як зміни в соціальних структурах впливають на процес соціалізації?
61. Проаналізуйте вплив культурних норм і цінностей на розвиток соціальної ідентичності.
62. Охарактеризуйте основні методи, які використовуються в соціальній антропології.
63. Поясніть, як соціальна антропологія взаємодіє з іншими соціальними науками, такими як соціологія та психологія.
64. Які основні теоретичні підходи існують у соціальній антропології? Опишіть їх ключові особливості.
65. Розгляньте роль культури у формуванні соціальних структур.
66. Яким чином соціальні інститути (сім'я, релігія, освіта) впливають на соціалізацію особистості?
67. Як соціальна антропологія пояснює соціальні і культурні зміни в сучасному світі?
68. Проаналізуйте поняття культурного релятивізму і його значення для соціальної антропології.
69. Яка роль соціальних ритуалів і традицій у соціальному житті згідно з соціальною антропологією?

70. Опишіть основні теорії соціальної ідентичності в контексті соціальної антропології.
71. Розгляньте поняття соціальної організації в контексті соціальної антропології. Як воно вплине на індивідуальну ідентичність?
72. Яким чином соціальна антропологія підходить до вивчення міграції та глобалізації?
73. Які соціальні теорії пояснюють процеси соціалізації?
74. Як соціальна антропологія розглядає проблему соціальної нерівності та її вплив на суспільство?
75. Як етнічна належність впливає на процес соціалізації та формування ідентичності в різних суспільствах?
76. Яким чином етнічні традиції та культурні норми визначають соціальні ролі та моделі поведінки індивідів?
77. Як глобалізація змінює процес етнічної ідентифікації та сприяє виникненню нових форм культурного синтезу?
78. Яка роль міграційних процесів у трансформації етнічних спільнот та їх інтеграції в нове соціокультурне середовище?
79. Як соціальна антропологія пояснює механізми міжетнічної взаємодії та конфліктів у багатокультурних суспільствах?
80. Які етнічні особливості впливають на процес інкультурації та адаптації до нових соціальних умов?

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	Лекції-дискусії, опрацювання наукових текстів/досліджень, створення ситуацій пізнавальної новизни, аналітичний метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота студентів	Поточний: оцінювання підготовки й захисту завдань, виконання індивідуальних практико-орієнтованих (проекти, ситуаційні завдання), творчих (реферат, есе, схеми, презентації) завдань Підсумковий контроль: екзамен
РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.	Лекції-дискусії, опрацювання наукових текстів, метод занурення, Case Study, моделювання соціальних процесів, аналітичний метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота студентів	Поточний: оцінювання підготовки й захисту завдань, виконання індивідуальних практико-орієнтованих (проекти, ситуаційні завдання), творчих (реферат, есе, схеми, презентації) завдань Підсумковий контроль: екзамен
РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціально-культурних, економічних, політичних явищ у контексті професійних задач.	Лекції-дискусії, опрацювання наукових текстів, пояснення, створення ситуацій пізнавальної новизни, моделювання соціальних процесів, аналітичний метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота студентів	Поточний: оцінювання підготовки й захисту завдань, виконання індивідуальних практико-орієнтованих (проекти, ситуаційні завдання), творчих (реферат, есе, схеми, презентації) завдань Підсумковий контроль: екзамен
РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні	Лекції-дискусії, пояснення, частково-пошуковий, метод занурення, Case Study, моделювання	Поточний: оцінювання підготовки й захисту завдань, виконання

висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.	соціальних процесів, метод проєктів, аналітичний метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота студентів	індивідуальних практико-орієнтованих (проєкти, ситуаційні завдання), творчих (реферат, есе, схеми, презентації) завдань Підсумковий контроль: екзамен
---	--	--

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, заліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента			
ДІЯЛЬНОСТІ здобувача,		Частина 1 :	Частина 2 :
		Соціальна антропологія: зміст, структура, основна	Соціальні й індивідуальні виміри людини.

		проблематика.	
Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):			
Частина 1. Теми 1-4. Виконання творчого завдання (одне з завдань на вибір студента) 1. Підготуйте реферат, в якому проаналізуйте різні теорії антропосоціогенезу (Дарвіна, Енгельса, Леві-Стросса та ін.) та визначте їхні спільні риси і відмінності. Зосередьтеся на поясненні виникнення свідомості, мови та соціальних структур. 2. Створіть візуальну презентацію на тему "Соціальна антропологія в сучасному світі". Презентація повинна відображати: місце соціальної антропології серед інших наук; її основні напрямки та методи; прикладні аспекти соціальної антропології. 3. Напишіть есе-роздум на тему "Вплив еволюційних чинників на формування сучасного суспільства". В есе необхідно: порівняти біологічні та соціальні аспекти антропо- і соціогенезу; проаналізувати, як еволюційні процеси вплинули на сучасні соціальні інститути та поведінку людини; навести приклади. 4. Напишіть реферат або есе, в якому ви дослідите, як соціальна антропологія вивчає людину в її соціальному контексті. Вам необхідно: розкрити статус соціальної антропології як науки, її місце серед інших дисциплін та її значення для розуміння людської природи; визначити роль соціуму у творенні людини, розглядаючи процеси соціалізації, культурні норми та цінності, а також вплив соціальних інститутів на формування особистості.		10	
Частина 2. Теми 5-7. Підготовка й захист завдання (реферат/есе): Виберіть одну з зазначених тем за власним бажанням (Тема 5. Антропологія тілесного та ментального. Тема 6. Поняття індивідуалізації й соціалізації. Тема 7. Сенс життя та шляхи його пошуку). Проаналізуйте: 1. Як культура та соціальні норми впливають на сприйняття тіла, на сенс життя? 2. Які механізми лежать в основі впливу культури та соціальних норм на сприйняття тіла і сенсу життя в різні історичні періоди? 3. "Як культурні коди та соціальні очікування формують та трансформують уявлення про тілесну ідентичність та життєві цінності?" 4. "Як змінювалися ідеали краси та здоров'я в різних культурах і епохах, і як це впливало на самосприйняття людини?" 5. Як етнічна приналежність впливає на сприйняття тілесності, ідеалів краси та моделей поведінки в різних суспільствах? 6. Яку роль відіграють етнічні традиції та звичаї у формуванні ставлення до тіла, здоров'я та процесів соціалізації в різних культурах?		5	
Частина 2. Теми 8-9.			5

Підготовка й захист завдання (презентація) 1. Проаналізуйте, які продукти духовного життя (наприклад, патріотичні символи, культурні твори, ідеї про стійкість і відновлення, на власний вибір) стали важливими об'єктами в умовах війни. Оцініть, як ці об'єкти впливають на соціальну структуру та суспільні відносини. Як об'єктивація духовних продуктів допомагає у підтримці морального духу, національної ідентичності та єдності під час війни? 2. Проаналізуйте, як концепція "сенсу життя" трансформується в умовах соціальної нестабільності (наприклад, війни, економічної кризи). Які нові "сенси" виникають, і як вони впливають на індивідуальну та колективну поведінку? Оцініть, як пошук сенсу життя допомагає людям справлятися з труднощами та зберігати психологічну стійкість. Як зміна соціальних обставин впливає на розуміння особистої місії та цінностей? 3. Проаналізуйте, як поняття "свободи" проявляється в умовах обмежень (наприклад, авторитарний режим, пандемія, війна). Які форми свободи стають найбільш цінними, і як вони впливають на соціальну динаміку? Оцініть, як прагнення до свободи сприяє соціальним змінам та опору. Як обмеження свободи впливають на індивідуальну та колективну ідентичність? 4. Проаналізуйте, як мистецтво (література, кіно, музика) відображає пошук сенсу життя та прагнення до свободи в умовах соціальних потрясінь. Які символи та образи використовуються для передачі цих ідей, і як вони впливають на аудиторію? Оцініть, як мистецтво допомагає людям осмислити свій досвід та знайти надію. Як художня творчість сприяє формуванню колективної пам'яті та національної ідентичності?		
Частина 2. Тема 10. Практико-орієнтоване завдання (на вибір студента) (реферат/есе) 1. В університеті є різноманітні студентські групи з різними соціокультурними інтересами. Об'єкт дослідження: студентська група, яка активно займається волонтерською діяльністю. Ваше завдання — дослідити соціальні і культурні аспекти їхньої волонтерської діяльності, використовуючи соціологічні методи. як волонтерська діяльність впливає на соціальні зв'язки та ідентичність студентів? 2. Місцева громада переживає період культурної трансформації через приплив мігрантів. Об'єкт дослідження: соціальні практики та взаємодія між корінними жителями та мігрантами. Ваше завдання — дослідити, як культурні відмінності впливають на формування соціальних зв'язків та ідентичність у громаді. Як практики адаптації та інтеграції впливають на соціальну структуру громади? Оцініть, як соціологічні методи (наприклад, включене спостереження, глибинні інтерв'ю, аналіз культурних практик) можуть бути використані для вивчення цього явища. 3. Регіон переживає економічний спад, що призводить до змін у соціальних ролях та практиках. Об'єкт дослідження: вплив економічних змін на соціальні відносини та культурні норми. Ваше		10

	завдання — дослідити, як економічні труднощі впливають на соціальну стратифікацію та формування нових соціальних груп. Як зміни в економічній сфері впливають на соціальні практики та культурні цінності? Оцініть, як соціологічні методи (наприклад, опитування, аналіз економічних даних, фокус-групи) можуть бути використані для вивчення цього явища. 4. Група людей активно використовує соціальні мережі для формування та підтримки спільноти. Об'єкт дослідження: вплив онлайн - спілкування на соціальні зв'язки та ідентичність. Ваше завдання — дослідити, як віртуальні спільноти впливають на соціальні практики та культурні норми. Як використання цифрових платформ формує соціальну взаємодію та групову ідентичність? Оцініть, як соціологічні методи (наприклад, аналіз соціальних мереж, онлайн - опитування, мережевий аналіз) можуть бути використані для вивчення цього явища.		
	Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):		
	Частина 1. Теми 1-4. Виконання творчого завдання (презентація) Частина 1. Теми 1-4. Виконання творчого завдання (презентація). Створити презентацію на одну з тем (за власним вибором) першої частини ОК «Соціальна антропологія: зміст, структура, основна проблематика» (Тема 1: Статус соціальної антропології. Тема 2 Поняття антропо- і соціогенез. Тема 3. Соціум як творення людини. Тема 4. Людська діяльність як проблема соціальної антропології). Презентація повинна включати визначення теми, обґрунтування її актуальності, розкритті суті питання, візуальні матеріали, чіткі висновки, що підсумовують основні ідеї теми, власні висновки та аналіз (10 б.).		10
	Частина 2. Теми 5-9. Виконання творчого завдання (реферат/есе). (завдання на вибір студента) 1. Оберіть два різні суспільства або культурні контексти (на власний вибір) та порівняйте, як в них організована й інтерпретується одна й та сама діяльність (наприклад, ритуали, похоронні обряди, праця, сімейні відносини або виховання дітей тощо) Проаналізуйте такі аспекти: як культурні цінності та норми впливають на її виконання; які значення або символи асоціюються з цією діяльністю в кожній культурі. 2. Оберіть два різні суспільства (завласним бажанням) та порівняйте, як у них організована й інтерпретується діяльність, пов'язана з вихованням дітей. Проаналізуйте: як культурні цінності та норми впливають на методи виховання (наприклад, роль батьків, система покарань, ставлення до самостійності); які значення або символи асоціюються з вихованням у кожній культурі (наприклад, передача традицій, формування особистості, підготовка до соціальних ролей). Як процеси індивідуалізації та соціалізації проявляються в кожному суспільстві? 3. Оберіть два різні культурні контексти (наприклад, сучасне західне суспільство та традиційне		10

	суспільство корінних народів) та порівняйте, як у них організована й інтерпретується діяльність, пов'язана з пошуком сенсу життя. Проаналізуйте: як культурні цінності та норми впливають на шляхи пошуку сенсу (наприклад, релігійні практики, філософські вчення, творча діяльність); які значення або символи асоціюються з сенсом життя в кожному контексті (наприклад, духовне просвітлення, соціальний успіх, родинні цінності). Як поняття свободи проявляється в кожному контексті при пошуку сенсу життя? 4. Оберіть два етноси або мультикультурні суспільства та порівняйте, як вони взаємодіють у полікультурному регіоні. Проаналізуйте механізми збереження етнічної ідентичності та інтеграції в ширший соціальний контекст. Як політичні, соціальні та економічні фактори впливають на міжетнічні відносини? Які виклики та можливості виникають у зв'язку з проживанням етнічних спільнот у межах одного регіону? 5. Проаналізуйте соціальні проблеми внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та мешканців тимчасово окупованих територій (ТОТ) у контексті соціокультурної адаптації та ідентичності. Як війна та вимушене переселення вплинули на соціальну інтеграцію ВПО? Які культурні виклики та трансформації переживають ці групи? Як політичний контекст формує ставлення суспільства до ВПО та мешканців ТОТ?	
	Частина 2. Тема 10. Практико-орієнтоване завдання На основі готового соціологічного дослідження, яке використовує методи соціології для дослідження соціально-культурних та етнічних аспектів (наприклад, дослідження культурних практик, соціальних інститутів, релігійних ритуалів, етнічної ідентичності, міжетнічних відносин, вивчення гендерних стереотипів і ролей у суспільстві, дослідження міграційних процесів та культурної адаптації) визначити, які соціологічні методи були використані в дослідженні (наприклад, опитування, інтерв'ю, спостереження тощо). Оцінити, як ці методи допомогли дослідникам зрозуміти соціоантропологічні аспекти, які вони досліджували. Проаналізувати ефективність використаних методів для дослідження соціоантропологічних та етносоціологічних аспектів, визначити їхні переваги та обмеження. (10 б.)	10
	Підсумковий контроль: екзамен (максимальний бал – 40)	
	Загальний бал (максимальний бал – 100)	100

Оцінювання видів навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Підготовка і захист завдання	Максимально 5 балів: –5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, –4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але

	є деякі недоліки у тексті, –3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, –1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Творчі завдання/Практико-орієнтовані завдання	Максимально 10 балів: 9-10 балів - завдання виконане самостійно, повністю без допомоги викладача; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає самостійно інформаційні джерела, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності; демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ; здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 8 балів - завдання виконане повністю з використанням літератури, запропонованої викладачем; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає інформаційні джерела до рекомендованих, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності, демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, частково здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 6-7 балів - завдання виконано без допомоги викладача, але відзначається неповнотою викладу думок; уміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки, може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних і нестандартних навчальних ситуаціях, демонструє достатній рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов не вдається 5 балів – завдання виконано з допомогою викладача й відзначається неповнотою викладу думок; не завжди вміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки; може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал лише у стандартних навчальних ситуаціях; демонструє посередній рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 3-4 балів - завдання виконано фрагментарно після консультації з викладачем або під його керівництвом; усвідомлює недостатній обсяг інформації, виявляє розуміння висновків з певного питання; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу, демонструє низький рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 2-3 балів - завдання виконано фрагментарно під керівництвом викладача; необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією не сформовані; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань; більшість передбачених завдань не виконано

	0-1 балів - необхідні завдання, передбачені навчальною програмою не виконані; не має елементарних умінь працювати з навчальною інформацією, необхідні практичні вміння і навички не сформовані
--	--

Підсумковим контролем з освітнього компоненту є екзамен, що оцінюється в 40 балів. Екзамен складається з трьох завдань. Перше завдання: теоретичне питання, що вимагає описової відповіді (10 балів). Друге завдання: теоретичне питання, яке передбачає аналіз та обґрунтування (20 балів). Третє завдання: тестові завдання з 10 питаннями, за кожне з яких можна отримати 1 бал. Критерії оцінювання підсумкового контролю подано нижче:

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінюван ня теоретичн ого питання, практичн ого завдання	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	9-10	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	Добре	8	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	Добре	6-7	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	5	27-29

Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C	Добре	
64-73	D	Задовільно	
60-63	E	Задовільно	
35-59	F X	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzdd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна література

1. Борисова О.В. Соціальна антропологія: Навчально-методичний посібник. К.: Кондор-видавництво, 2021. 416 с..
2. Задорожний К. Від мавпи до людини. Харків : Ранок, 2021. 96 с.
3. Історія філософії. Проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології : навч. посіб. зі слов. / Н. Хамітов, Л. Гармаш, С. Крилова ; під ред. д-ра філос. наук, проф. Н. Хамітова; НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. 4-те вид. Київ: КНТ, 2016. 393 с.
4. Ідентичність людини: філософсько-антропологічний аналіз. Монографія. Київ, 2023. 296 с.
5. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Волковська Г.І. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 184 с.
6. Розова Т. В., Шамша І. В. Соціальна антропологія: навчально-методичний посібник. Одеса: Фенікс, 2016. 43 с. (Серія: «Навчально-методичні посібники»).
7. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. 3-тє вид., випр. і допов. Київ: КНТ, 2019. 432 с.
8. Goodman A. Biological consequences of inequality in prehistory. URL: https://www.academia.edu/27280174/1995_Biological_Consequences_of_Inequality_in_Prehistory_Rivista_di_Antropologia
- Mauss M. Techniques of the Body. URL: <https://monoskop.org/images/c/c4/>
9. Goethe-Institut New York. Andreas Reckwitz: Loss and Modernity. Video-resource. 2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=DgnPufSNxEw> (дата звернення: 17.09.2022).

Допоміжна література

10. Вовк Ф. К. Студії з української етнографії та антропології: нова редакція. Харків: Олександр Савчук, 2022. 464 с.
11. Панок В.Г., Рибалка В.В., Шандрук С.К. та ін. "Соціальна психологія: Практичний посібник". Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2023. 212 с.
12. Самовар Л., Портер Р. Комунікація між культурами / Пер. Овчиникової О. Р. Київ: Мрія, 2022. С. 48–95.
13. Сапольскі Р. Біологія добра і зла. Як наука пояснює нашу поведінку. Київ, 2022. 786 с.
14. Сорока Ю. Г. Методологія дослідження культури в соціології: культурноаналітичний підхід // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: зб. наук. пр. Харків, 2018.
15. Стаднік О. Ф. Чинники та механізми соціокультурного контролю образу ідеального тіла в різних культурних середовищах // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. Запоріжжя: Видавничий дім «Гелветика», 2023. Вип. 99. С. 25–36.
16. Усанова Л. А., Супрун Г. Г. Цифрова ідентичність як відображення інформаційного суспільства // Актуальні проблеми філософії та соціології: наук.-практ. журн. / Гол. ред. С. Г. Секундант, відп. ред. Д. В. Яковлев; Міністерство освіти і науки України; Національний університет "Одеська юридична академія". Одеса, 2021. Вип. 30. С. 67–70. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/0725513617740968> (дата звернення: 14.09.2022).

Електронні ресурси

1. Відділ соціальної антропології Інституту народознавства НАН України [Електронний ресурс]. URL: <http://social-anthropology.org.ua/>
2. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс]. URL: <https://dntb.gov.ua>.

3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
4. Інформаційний і пошуковий портал з соціальних наук Social Science Hub [Електронний ресурс]. URL: www.sshub.com
5. Архів журналу «Соціологія: теорія, методи, маркетинг» [Електронний ресурс]. URL: <http://stmm.in.ua/archive/>
6. Інститут соціології НАН України [Електронний ресурс]. URL: <http://i-soc.com.ua/>
7. Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка [Електронний ресурс]. URL: <http://www.uisr.org.ua/>
8. Science Information Gateway (SOCIG) [Електронний ресурс]. URL: www.sosig.ak.uk
dfn.mdpu.org.ua. [Електронний ресурс]. URL: <http://dfn.mdpu.org.ua/>.
eprints.mdpu.org.ua. [Електронний ресурс]. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/>.
Бібліотека МДПУ. [Електронний ресурс]. URL: <http://library.mdpu.org.ua/>.
Веб-ресурс МДПУ. [Електронний ресурс]. URL: <http://ver.mdpu.org.ua/>.

Нормативно-правові документи: <https://fim.mdpu.org.ua/fakultet-informatiki-matematiki-ta/kafedra-sotsiologiyi/normatyvno-pravova-baza/>

Публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет:

1. Афанасьєва Л.В., Букреєва І.В., Глебова Н.І., Глинська Л.Ф., Семікін М.О., Склярів Р.В., Цюрупа М.В, Чичановський І.О. Методологія та методи збору, аналізу та комп'ютерної обробки соціологічної інформації. навчально-методичний посібник. м. Запоріжжя, ФОП Однорог Т.В., 2024 р. 530 с.
2. Афанасьєва Людмила, Кондур Земфіра Ромські жінки в умовах війни: етнокультурні контексти ролі Жінки і жіночого лідерства в українському суспільстві. Українознавчий альманах. Випуск 34. К.: «Міленіум», 2024. С. 18-27.
3. Звіт за результатами контент-аналізу, фокус-групових дискусій та глибинних інтерв'ю в рамках реалізації проєкту за підтримки Ради Європи «Етнічні спільноти і спільність: запорука громадської активності та довіри». Мелітопольська міська рада, Центр соціологічних досліджень Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Мелітополь. Запоріжжя, 2023, 114 с.
<https://fsusgum.mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/zvit-proyekt-kontent-fokus-grupy.pdf>
4. Звіт результатів соціологічного дослідження «Дім там, де ми разом» в рамках Проєкту РЄ «Підтримка реформування законодавчої бази щодо національних меншин та зміцнення стійкості національних меншин і ромів в Україні», Київ. Запоріжжя, 2024 р., 72 с.
<https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1J0RM0jBgcx1607bS0anZeVymAQIEUwa9>
5. Кондур Земфіра, Афанасьєва Людмила, Семікін Михайло. Кейси згуртованості етнічних спільнот тимчасово окупованого Мелітополя в контексті втілення принципу єдності в розмаїтті: проєктний підхід. Українознавчий альманах. Випуск 33. К.: «Міленіум», 2023. с. 216-223.
6. Afanasieva, L., Bukrieieva, I., Glyns'ka, L., Orlov, A., & Hlebova, N. Intercultural City in the Context of a Polyethnic Community Governing. Journal of History Culture and Art Research, (ISSN: 2147-0626). Vol. 9, No. 2, June 2020, с. 195-206. (Web of Science)
7. L Afanasieva, I Bukrieieva, N Hlebova, L Glyns' ka, Semikin, M. Family roles of roma and ways to overcome its socio-cultural isolation. Journal of History Culture and Art Research (ISSN: 2147-0626). Vol. 9, No. 3, September 2020, с. 288-296. (Web of Science)
8. Afanasieva, L., Bukrieieva, I., Glyns'ka, L., Hlebova, N., Oleksenko, R. Sociocultural integration of meskhetian turks in the context of inter-

ethnic cooperation. Amazonia. Investiga. (ISSN 2322-6307). Volume 10 - Issue 38: 234-244 / February, 2021. (Web of Science)